

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.004.01.2022

**Pani
Renata Born
Dyrektor
Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami
Integracyjnymi nr 26 im. Komisji Edukacji
Narodowej w Wałbrzychu**

Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami
Integracyjnymi nr 26 im. Komisji Edukacji
Narodowej w Wałbrzychu
ul. Palisadowa 48
58-316 Wałbrzych

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/075 – „Edukacja głuchych i niedosłyszących dzieci i młodzieży”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 26 im. Komisji Edukacji Narodowej w Wałbrzychu, ul. Palisadowa 48, 58-316 Wałbrzych (dalej: Szkoła lub PSP).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Born, Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 26 im. Komisji Edukacji Narodowej w Wałbrzychu (dalej: Dyrektor) ¹ , w okresie od 1 września 2020 r. W okresie od 1 września 2016 r. do 31 sierpnia 2020 r. funkcję kierownika jednostki kontrolowanej pełniła Bożena Kruszyńska.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie Szkoły do zapewnienia odpowiednich warunków nauki dla uczniów z wadą słuchu, w tym m.in. kompetencje pracowników Szkoły umożliwiające uczniom z wadą słuchu korzystanie z oferty Szkoły oraz zapewnienie przez Szkołę dostępu do informacji dla niesłyszących i niedosłyszących rodziców lub opiekunów uczniów. 2. Organizacja procesu edukacji uczniów z wadą słuchu, w tym w szczególności zapewnienie zindywidualizowanego procesu kształcenia, a także przygotowania do egzaminów.
Okres objęty kontrolą	2019-2022 do czasu zakończenia kontroli (lata szkolne: 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022), z wykorzystaniem dowodów dotyczących zdarzeń, jakie nastąpiły w okresach wcześniejszych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ksymena Kramarczyk-Rosiak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LWR/66/2022 z dnia 8 marca 2022 r. 2. Anna Zielińska, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/79/2022 z dnia 6 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli: tom I str. 1-4)

¹ W okresie od 1 września 2020 r. do 31 sierpnia 2021 r. pełniąca obowiązki Dyrektora.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Głuchym i niedosłyszącym uczniom Szkoły zapewniono dostęp do kształcenia odpowiedniego do ich potrzeb. Stworzono warunki pozwalające na naukę w Szkole wszystkim ubiegającym się o przyjęcie do niej uczniom z niepełnosprawnością słuchową. Kadra pedagogiczna w większości posiadała kwalifikacje wymagane do pracy z dziećmi głuchymi i słabosłyszącymi oraz umożliwiała im pełne korzystanie z oferty Szkoły. Proces kształcenia był w pełni dostosowany do potrzeb głuchych i słabosłyszących uczniów Szkoły posługujących się mową werbalną i prowadzony w prawidłowo zorganizowanych oddziałach integracyjnych. Określone w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego potrzeby uczniów uwzględniano w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych. Określone w nich założenia kształcenia specjalnego, w tym zajęcia rewalidacyjne podlegały cyklicznej ocenie i były rzetelnie realizowane, choć nie zawsze przez nauczycieli posiadających wykształcenie z zakresu surdopedagogiki. Podstawa programowa nauczania w oddziałach integracyjnych realizowana była z zastosowaniem metod i narzędzi adekwatnych do rzeczywistych potrzeb i możliwości uczących się w Szkole dzieci z wadą słuchu. Również w czasie ograniczeń wynikających z epidemii COVID-19. Powyższe sprzyjało przygotowaniu uczniów niesłyszących i słabosłyszących do egzaminów kończących proces kształcenia w Szkole.

W działalności kontrolowanej jednostki stwierdzono jednak nieprawidłowości polegające na: [1] zatrudnieniu do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych z głuchymi i niedosłyszącymi uczniami Szkoły 10 pracowników, którzy nie posiadali wymaganych kwalifikacji w zakresie surdopedagogiki, tj. dziedziny właściwej do edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową; [2] braku zamieszczenia na stronie internetowej i w Biuletynie Informacji Publicznej (dalej: BIP) Szkoły informacji o zakresie jej działalności w postaci nagrania treści w Polskim Języku Migowym; [3] nieujęcia w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych uczniów z niepełnosprawnością słuchu ustaleń odnoszących się do zakresu współdziałania z placówkami i organizacjami zewnętrznymi; [4] nieuprawnionym zniszczeniu części dokumentacji dotyczącej kształcenia specjalnego pięciu niesłyszących i słabosłyszących uczniów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Przygotowanie Szkoły do zapewnienia odpowiednich warunków dla uczniów z wadą słuchu

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą do Szkoły uczęszczało łącznie 20 uczniów z niepełnosprawnością słuchową, w tym:
  - 17 w roku szkolnym 2019/2020, z tego cztery osoby niesłyszące, 10 słabosłyszących i trzy osoby słabosłyszące z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
  - 16 w roku szkolnym 2020/2021, z tego cztery osoby niesłyszące, dziewięć osób słabosłyszących i trzy osoby słabosłyszące z niepełnosprawnościami sprzężonymi;

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

- 11 w roku szkolnym 2021/2022, z tego jedna osoba niesłysząca, dziewięć osób słabosłyszących i jedna osoba słabosłysząca z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Wszyscy uczniowie posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i posługiwali się mową werbalną w kontaktach z rówieśnikami i nauczycielami⁵.

(akta kontroli: tom II str. 1-11, 29-32, 16-19, tom III str. 1-6)

2. W okresie objętym kontrolą do Szkoły przyjęto łącznie cztery osoby słabosłyszące, z tego trzy w 2019 r. i jedną w 2020 r. Wszyscy ci uczniowie zostali przyjęci do klasy pierwszej na podstawie rekrutacji elektronicznej, w której wybór placówki przez rodziców nie wymagał uzasadnienia.

Odnotowano trzy przypadki rezygnacji z nauki w Szkole uczniów z niepełnosprawnością słuchową⁶. Podstawą ich skreślenia z listy uczniów było potwierdzenie przyjęcia do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Nowym Siodle (dwie osoby niesłyszące) i Dolnośląskiego Specjalistycznego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 12 dla Uczniów Niesłyszących i Słabosłyszących oraz z innymi niepełnosprawnościami im. Marii Grzegorzewskiej we Wrocławiu (osoba słabosłysząca).

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że przyczyny rezygnacji ww. uczniów z nauki w PSP nie są jej znane. Zmiana Szkoły była decyzją rodziców, którzy nie poinformowali Szkoły o zamiarze i przyczynach przeniesienia uczniów do ww. placówek oświatowych. Szkoła otrzymała jedynie pisemne potwierdzenia przyjęcia uczniów do tych placówek.

(akta kontroli: tom II str. 1-11, 218-220, tom III str. 1-6, 108)

3. Szkoła będąca placówką ogólnodostępną z oddziałami integracyjnymi w kontrolowanym okresie kształciła dzieci z różnymi niepełnosprawnościami, w tym skierowane do placówki z oddziałami integracyjnymi dzieci z dysfunkcją narządu słuchu. W związku z powyższym na stałe w Szkole zatrudnieni byli: surdopedagodzy, oligofrenopedagodzy, tyflopodagodzy, fizjoterapeuta, logopedzi, surdologopeda, neurologopeda, psycholog, terapeuci integracji sensorycznej, tłumacze języka migowego, terapeuci TUS⁷, socjoterapeuci. W oddziałach integracyjnych pomoc uczniom z niepełnosprawnościami udzielana była przez nauczycieli współorganizujących proces kształcenia (dalej: nauczyciele wspomagający). Warunki lokalowe i organizacyjne w Szkole spełniały potrzeby uczniów z niepełnosprawnością słuchową. Potwierdziły to oględziny oraz obserwacja przebiegu lekcji w jednym z oddziałów integracyjnych, opisana szerzej w punkcie trzecim obszaru drugiego niniejszego wstąpienia pokontrolnego.

W ocenie Dyrektora, w Szkole w badanym okresie zapewniono niezbędne warunki edukacyjne uczącym się w niej dzieciom słabosłyszącym i niesłyszącym. Nie otrzymywano sygnałów o potrzebie ich zmiany. W związku z powyższym nie występowało do organu prowadzącego o dodatkowe środki finansowe na ten cel.

(akta kontroli: tom II str. 218-220, tom III str. 1-6)

4. Organizacja Szkoły w czasie wprowadzonego na terytorium Polski stanu epidemii związanej z COVID-19 określona została w dokumentach wewnętrznych takich jak m.in.: [1] zarządzenie nr 5/2020 Dyrektora z dnia 23 października 2020 r. w sprawie częściowego ograniczenia funkcjonowania Szkoły od 24 października do 8 listopada

⁵ Wszystkie dzieci słabosłyszące i niesłyszące były zaopatrzone w implanty i aparaty słuchowe.

⁶ Odejścia miały miejsce we wrześniu 2021 r. w przypadku dwóch uczniów niesłyszących i w styczniu 2020 r. w przypadku ucznia słabosłyszącego.

⁷ Trening umiejętności społecznych.

2020 r., [2] zarządzenie nr 6/2020 Dyrektora z dnia 24 marca 2020 r. w sprawie wprowadzenia w Szkole szkolnego systemu nauki na odległość, [3] Strategia zapewnienia bezpieczeństwa w PSP (dokument weryfikujący od 1 września 2020 r. zasady zwykłej organizacji pracy w Szkole w celu zapewnienia bezpieczeństwa w epidemii⁸). W dokumentach tych nie wprowadzono odrębnych regulacji w odniesieniu do nauki uczniów z niepełnosprawnością słuchu.

(akta kontroli: tom I str. 188-234, tom II str. 29-33)

Zgodnie z przyjętymi zasadami, zajęcia opiekuńcze i wychowawcze w Szkole w czasie epidemii odbywały się w reżimie sanitarnym. W latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 wszyscy uczniowie zakwalifikowani do kształcenia specjalnego mieli możliwość uczęszczania na zajęcia stacjonarne (na terenie Szkoły) w czasie gdy nauka odbywała się co do zasady w trybie zdalnym⁹. Z możliwości tej skorzystało łącznie po ośmiu (spośród odpowiednio 16 i 11) uczniów z niepełnosprawnością słuchu w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022. Natomiast w pierwszym etapie nauki zdalnej, przypadającym na okres od 16 marca do 26 czerwca 2020 r., zajęcia ze słabosłyszącymi i głuchymi dziećmi prowadzone były zdalnie poprzez wysyłanie im materiałów i zadań przez „mobidziennik” lub drogą pocztową.

Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym z niepełnosprawnością narządu słuchu mieli zapewnioną również pomoc nauczycieli wspomagających, opiekę pedagoga i psychologa¹⁰ oraz możliwość korzystania z zajęć opiekuńczo-wychowawczych w świetlicy szkolnej¹¹. Przez cały okres nauki zdalnej organizowany był dowóz uczniów do szkoły¹².

Przez okres pandemii psychologzy i pedagodzy szkolni kontaktowali się z rodzicami/opiekunami prawnymi dzieci z niepełnosprawnością słuchu i w razie potrzeby udzielali im wsparcia telefonicznie lub przez komunikatory. Rodzice tych uczniów mogli również kontaktować się z Dyrektorem, wicedyrektorem i pedagogiem szkolnym w trakcie pełnionych przez nich dyżurów stacjonarnych w Szkole.

Z uwagi na możliwość uczestniczenia w zajęciach szkolnych stacjonarnie, w okresie epidemii nie wprowadzono zmian do programów nauczania i zajęć rewalidacyjnych dzieci z niepełnosprawnością słuchową. Programy nauczania, ich treści i metody pracy były modyfikowane przez nauczycieli na bieżąco zgodnie z potrzebami uczniów, w tym pozostających w trybie nauki zdalnej. W czasie epidemii nie była prowadzona dodatkowa dokumentacja uczniów z niepełnosprawnością słuchu. Przy czym specjaliści, mający kontakt z uczniami z niepełnosprawnościami, w tym niesłyszącymi i słabosłyszącymi, mieli obowiązek wysyłania do Dyrektora sprawozdań ze swojej pracy.

W okresie epidemii kwarantanną objęto łącznie czterech uczniów Szkoły z niepełnosprawnością słuchową, w tym dwie osoby w okresie od 2 do 11 grudnia 2021 r., jedną osobę od 6 do 10 grudnia 2021 r. oraz jedną osobę od 9 do 13 grudnia 2021 r.

W Szkole nie odnotowano problemów z procesem kształcenia uczniów z niepełnosprawnością słuchu w czasie obowiązywania stanu epidemii. Dyrektor wyjaśniła, że wszyscy słabosłyszący i niesłyszący uczniowie Szkoły zaopatrzeni byli

⁸ Zatwierdzony na Radzie Pedagogicznej w dniu 28 sierpnia 2020 r.

⁹ Od listopada 2020 r. w trybie stacjonarnym organizowane były również zajęcia rewalidacyjne.

¹⁰ Skorzystał z niej jeden uczeń w związku z trudnościami emocjonalnymi.

¹¹ Z zajęć tych skorzystało ośmiu uczniów z niepełnosprawności narządu słuchu.

¹² Korzystało z niego łącznie siedmiu uczniów z niepełnosprawnością narządu słuchu.

w aparaty lub implanty słuchowe w związku z czym nie przejawiali problemów wynikających jedynie z dysfunkcji słuchowej.

(akta kontroli: tom II str. 1-7, 26-33, tom III str. 203-206)

5 a) Wszyscy pracujący w Szkole nauczyciele wspomagający realizujący w okresie objętym kontrolą zajęcia z uczniami z wadą słuchu posiadali kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego. W roku szkolnym 2019/2020 dwóch z 21 nauczycieli współorganizujących miało ukończone studia podyplomowe z zakresu surdopedagogiki. W latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 żaden z odpowiednio 25 i 23 nauczycieli współorganizujących nie posiadał wykształcenia w tym zakresie. Dyrektor wskazała, że do klas integracyjnych uczęszczają dzieci z różnymi niepełnosprawnościami. W związku z realizacją zaleceń zawartych w wydanych na ich rzecz orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego¹³, wszyscy nauczyciele współorganizujący kształcenie w oddziałach integracyjnych posiadali kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej, pozwalające na stworzenie odpowiednich warunków do wszechstronnego rozwoju uczniów z różnymi niepełnosprawnościami.

Z ogółem 15 nauczycieli prowadzących zajęcia rewalidacyjne z głuchymi i niedosłyszącymi uczniami Szkoły 10 nie legitymowało się wymaganymi kwalifikacjami w zakresie odpowiednim do ww. niepełnosprawności, tj. surdopedagogiki¹⁴. Pomimo braku wymaganego wykształcenia, nie wystąpiono do Dolnośląskiego Kuratora Oświaty o wyrażenie zgody na ich zatrudnienie w Szkole. Powyższe było niezgodne z art. 10 ust. 9 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela¹⁵, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli: tom III str. 134-183, tom IV str. 30-256)

5 b) W Szkole zatrudniano kadre o kwalifikacjach i wiedzy adekwatnej do potrzeb wskazanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczających do Szkoły uczniów z wadą słuchu, a pracownicy swobodnie komunikowali się z głuchymi i niedosłyszącymi uczniami.

W roku szkolnym 2019/2020 pięć z 30 osób, w roku szkolnym 2020/2021 sześć z 35, a w roku szkolnym 2021/2022 pięć z 32 osób pracujących z uczniami z wadą słuchu w ramach rewalidacji lub jako nauczyciele współorganizujący kształcenie integracyjne posiadało zaświadczenia o ukończeniu kursu języka miganego/migowego. Zatrudnieni w Szkole nauczyciele posługiwali się zarówno Polskim Językiem Migowym, jak i Systemem Językowo-Migowym. Spośród łącznie siedmiu osób: [1] trzech pracowników ukończyło I stopień kursu języka miganego dla nauczycieli zorganizowanego przez Polski Związek Głuchych¹⁶, [2] jedna osoba ukończyła II stopień kursu języka migowego dla nauczycieli zorganizowanego przez PZG, [3] jedna osoba ukończyła trzystopniowy kurs języka miganego dla nauczycieli zorganizowany przez PZG, [4] jedna osoba ukończyła kurs nauki Polskiego Języka Migowego na poziomie elementarnym cz. I (zorganizowany przez PZG), [5] jedna

¹³ Stosownie do § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1309, dalej: rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia), w szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

¹⁴ Kwalifikacje te zostały określone w § 15 ust. 3 w zw. z § 23 z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1289), dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji.

¹⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 1762; dalej: Karta Nauczyciela.

¹⁶ Dalej: PZG.

osoba ukończyła kurs „język migowy dla nauczycieli” zorganizowany przez Wyższą Szkołę Medyczną LZDZ w Legnicy oraz [6] jedna osoba uzyskała kwalifikacje Tłumacza Języka Migowego¹⁷ oraz ukończyła kursy „wykładowca/trener języka migowego” oraz „metodyka nauczania języka migowego”, zorganizowane m.in. przez Towarzystwo Tłumaczy i Wykładowców Języka Migowego „Gest”.

W ocenie Dyrektora brak znajomości języka migowego przez większość kadry nie wpłynął na jakość edukacji i wychowania uczniów Szkoły z wadą słuchu, gdyż żaden z uczniów Szkoły (w całej jej historii) nie komunikował się migowo. W ocenie Dyrektora nie występowała potrzeba uzupełnienia kwalifikacji pracowników w tym zakresie, a w przypadku przyjęcia do Szkoły ucznia porozumiewającego się językiem migowym miałby on zapewnione przekazywanie informacji tą drogą – językiem migowym posługiwali się nauczyciele zarówno edukacji wczesnoszkolnej, jak i języka polskiego, matematyki i biologii (w tym nauczyciele współorganizujący kształcenie integracyjne).

Nauczyciele pełniący w okresie objętym kontrolą funkcje opiekuna wolontariatu i wychowawcy w świetlicy oraz nauczyciele obsługujący bibliotekę nie mieli przygotowania surdopedagogicznego ani ukończonego kursu języka migowego, jednak z uwagi na werbalną komunikację wszystkich uczniów, nie mieli oni ograniczeń w czynnym uczestnictwie w działaniach samorządu i wolontariatu czy korzystaniu z biblioteki i świetlicy (w roku szkolnym 2021/2022 z zajęć w świetlicy korzystało czterech uczniów z niepełnosprawnością narządu słuchu).

Pracujący z głuchymi i niedosłyszącymi uczniami nauczyciele co do zasady nie posiadali dodatkowych kwalifikacji (ukończonych kursów) z zakresu alternatywnych i wspomagających form porozumienia się, terapii logopedycznej ucznia z wadą słuchu czy metod pracy z uczniem z zaburzeniami słuchu i jego rodziną. W okresie objętym kontrolą jeden z nauczycieli posiadał kwalifikacje w zakresie terapii sensorycznej, w latach szkolnych 2019/2020 i 2020/2021 dwóch nauczycieli w zakresie treningu umiejętności społecznych, a w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 jeden nauczyciel posiadał kwalifikacje z zakresu surdologopedii. W okresie objętym kontrolą żaden z nauczycieli nie uczestniczył w szkoleniach, studiach podyplomowych i innych formach kształcenia odnoszących się do nauczania uczniów z wadą słuchu. W zakresie opieki i edukacji uczniów z niepełnosprawnościami doskonalenie zawodowe obejmowało takie dziedziny jak oligofrenopedagogikę, autyzm oraz Zespół Aspergera, integrację sensoryczną, terapię ręki czy nadwrażliwość dotykową w sferze orofacialnej.

Dyrektor wyjaśniła, że w okresie wprowadzonego na terenie RP stanu epidemii¹⁸ (większość okresu objętego kontrolą), nauczyciele nie przejawiali zainteresowania doskonaleniem zawodowym w trybie on-line (dominującym w związku z wprowadzonymi obostrzeniami), uznając tę formę za powierzchowną i niespełniającą ich oczekiwań. Dyrektora zwróciła także uwagę na brak na rynku ofert szkoleń podnoszących czy rozszerzających kwalifikacje do pracy *stricto* z osobami z dysfunkcją narządu słuchu.

(akta kontroli: tom III str. 134-183, tom IV str. 23-256)

5 c) W okresie objętym kontrolą w Szkole nie zatrudniano osób z wadą słuchu. W ramach współpracy z powołanym przez pracowników Szkoły Stowarzyszeniem „Bez Barier” podejmowano jednak działania na rzecz dzieci i młodzieży dotkniętej niepełnosprawnością, w tym wadą słuchu. Współpraca obejmowała inicjatywy mieszczące się w celach działania Stowarzyszenia, jakimi były m.in.: [1] stwarzanie

¹⁷ Pozytywnie zdany egzamin poprzedzony kursami na poziomie elementarnym, doskonalącym, zaawansowanym z zakresu znajomości języka migowego.

¹⁸ Stan epidemii wprowadzony w związku z występującymi na terenie RP zakażeniami wirusem SARS-CoV-2.

możliwości wszechstronnego rozwoju dzieci, młodzieży i osób dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością; [2] inicjowanie działań sprzyjających pozytywnym zmianom w środowisku lokalnym w zakresie pokonywania barier mentalnych szczególnie w odniesieniu do osób z niepełnosprawnością; [3] stworzenie warunków do publicznych kontaktów, umożliwienie twórcom nieprofesjonalnym, działającym w różnych środowiskach osób z niepełnosprawnością, konfrontacji własnych dokonań; [4] upowszechnienie kultury fizycznej i sportu z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnością. W 2021 r. Stowarzyszenie zostało rozwiązane i zakończyło działalność¹⁹.

Jak wyjaśniła Dyrektor, z uwagi na pracę w reżimie sanitarnym związanym z wprowadzonym na terenie RP stanem epidemii, aktywność Szkoły w zakresie współpracy z podmiotami zewnętrznymi w okresie objętym kontrolą była znacząco ograniczona.

(akta kontroli: tom III str. 137, tom IV str. 9-19)

5 d) Przyjęta w Szkole organizacja działania uwzględniała potrzebę swobodnej komunikacji uczniów z wadą słuchu w ramach realizacji zadań innych niż dydaktyczno-wychowawcze. Jak wyjaśniła Dyrektor, mimo braku formalnych procedur w tym zakresie, wszyscy uczniowie na początku każdego roku szkolnego zapoznawani byli z przyjętymi w Szkole zasadami funkcjonowania i korzystania ze stołówki szkolnej, sklepiku, gabinetu pielęgniarskiego, usług sekretariatu i administracji oraz przewozu szkolnego²⁰. Uczniowie z niepełnosprawnością narządu słuchu – tak jak wszyscy wychowankowie Szkoły – mogli korzystać z ww. miejsc. Wszyscy uczniowie z wadą słuchu uczęszczający do Szkoły w okresie objętym kontrolą posługiwali się swobodnie mową, bez wspomaganie językiem migowym. W konsekwencji, zdaniem Dyrektor, uczniowie mieli stałą i swobodną możliwość realizacji swoich potrzeb w ww. zakresie.

(akta kontroli: tom IV str. 9-11)

6. Podjęte przez Dyrektor działania zmierzały do zapewnienia głuchym i niedosłyszącym osobom – na zasadzie równości z innymi osobami – dostępu do informacji i udziału w procesie kształcenia. W okresie objętym kontrolą w Szkole nie przyjęto formalnych procedur dotyczących sposobów kontaktu z głuchymi i niedosłyszącymi osobami kontaktującymi się ze Szkołą, gdyż sytuacje wymagające wspomaganie komunikacji były rzadkością. Możliwe formy takiej komunikacji obejmowały: [1] korespondencję pisemną; [2] rozmowę z pomocą tłumacza języka migowego (poprzez komunikator osoby niesłyszącej), osoby z rodziny lub tłumacza języka migowego on-line dla firm i urzędów; [3] kontakt za pośrednictwem platformy PZG lub migam.pl, a także [4] komunikację z pomocą tłumacza języka migowego PZG umówionego wcześniej na spotkanie bądź [5] zatrudnionych w Szkole nauczycieli znających język migowy²¹.

Zatrudnieni w Szkole nauczyciele znający język migowy dostępni byli w godzinach pracy lub w terminach ustalonych indywidualnie, choć formalnie nie powierzono im obowiązków z tego zakresu. Dyrektor wyjaśniła powyższe brakiem potrzeby formalnego uregulowanie tej kwestii.

Dyrektor wskazała, że w okresie objętym kontrolą jedna niesłysząca osoba szukająca w Szkole zatrudnienia na stanowisko pracownika obsługi kontaktowała się z nauczycielem znającym język migowy za pośrednictwem komunikatora

¹⁹ Uchwała nr 4/2021 Walnego Zgromadzenia Członków z 25 maja 2021 r. o zakończeniu likwidacji; wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego 14 grudnia 2021 r.

²⁰ Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor, uczniowie dojeżdżający do Szkoły przewozem szkolnym zorganizowanym dla uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, mają również kontakt z kierowcami i opiekunami, którzy zapewniają bezpieczeństwo podczas drogi do i ze Szkoły.

²¹ Informacja taka nie była dostępna na stronie internetowej Szkoły.

internetowego. Ponadto, rodzice jednego ucznia uczęszczającego do Szkoły w okresie objętym kontrolą posługiwali się językiem migowym jako wspomagającą formą komunikacji. Kontakt tych osób z przedstawicielami Szkoły odbywał się z pomocą krewnej (babci ucznia), z pomocą nauczyciela znającego język migowy lub pisemnie.

Dyrektor wyjaśniła, że do Szkoły nie wpłynął żaden wniosek o zapewnienie komunikacji ze Szkołą w wybranej, wskazanej we wniosku formie.

W Szkole nie zarejestrowano skarg i wniosków z tego zakresu. Prezydent Miasta Wałbrzycha oraz Dolnośląski Kurator Oświaty również nie otrzymali informacji o problemach w komunikacji ze Szkołą osób głuchych lub niedosłyszących.

Na stronie internetowej oraz w BIP Szkoły²² udostępniono podstawowe dane umożliwiające kontakt listowny i osobisty oraz za pośrednictwem poczty elektronicznej i faxu. Szkoła posiadała również profil na jednym z portali społecznościowych, co umożliwiało kontakt ze Szkołą za pośrednictwem powiązanego komunikatora internetowego w formie wiadomości tekstowych, połączeń audio i video oraz poprzez przesyłanie zdjęć i filmów. Rozwiązanie to było na tyle skuteczne, że umożliwiło nawiązanie ze Szkołą kontaktu osoby niesłyszącej w celu możliwości zatrudnienia.

Udostępniane na stronie internetowej Szkoły treści napisane były, co do zasady, prostymi i krótkimi zdaniami. Dotyczyły działalności Szkoły (organizacji; zasad rekrutacji; oferty edukacyjnej, wychowawczej i terapeutycznej; możliwości kontaktu ze Szkołą i jej nauczycielami) oraz zachęcały do rekrutacji i wskazywały korzyści z uczęszczania do Szkoły przez osoby z wadą słuchu. Wszystkie treści dostępne na stronie internetowej Szkoły możliwe były do uzyskania w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo. Na stronie internetowej Szkoły zapewniono możliwość zmiany rozmiaru tekstu oraz włączenia wersji strony ze zwiększonym kontrastem.

Udostępnione na stronie internetowej Szkoły treści nie wskazywały bezpośrednio na możliwe sposoby komunikacji ze Szkołą przez osoby z wadą słuchu, w tym nie informowały o możliwości wniesienia wniosku o zapewnienie możliwości takiej komunikacji. Dyrektor poinformowała, że Szkoła zamieści na stronie internetowej stosowne informacje o możliwości i sposobach kontaktowania się osób niesłyszących i niedosłyszących z pracownikami Szkoły.

Na stronie internetowej Szkoły nie zamieszczono informacji o zakresie jej działalności w postaci nagrania treści w Polskim Języku Migowym, co opisane zostało w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W okresie objętym kontrolą w Szkole nie zainstalowano urządzeń i innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, takich jak pętle indukcyjne, systemy FM lub urządzenia oparte o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia. Zdaniem Dyrektora nie było takiej potrzeby, a rodzice uczniów nie zgłaszali zapotrzebowania na tego typu urządzenia. Własne, spersonalizowane urządzenie typu FM wykorzystywane było w Szkole przez jednego ucznia, pozostali uczniowie byli zaopatrzeni w aparaty słuchowe i/lub implanty.

(akta kontroli: tom III str. 124-133, tom IV str. 1-8)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych z głuchymi i niedosłyszącymi uczniami Szkoły zatrudniono 10 pracowników, którzy nie posiadali kwalifikacji w zakresie odpowiednim do ww. niepełnosprawności, tj. surdopedagogiki. Było to

²² Według stanu na 7 kwietnia 2022 r. (data przeprowadzenia oględzin strony internetowej i BIP Szkoły).

niezgodne z § 15 ust. 3 w związku z § 23 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji²³.

Dyrektor wyjaśniła, że przyznawane uczniom zajęcia rewalidacyjne wynikają z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i dla uczniów z dysfunkcją słuchu obejmowały zajęcia logopedyczne, zajęcia terapeutyczne (stosownie do potrzeb), stymulację ogólnorozwojową, terapię pedagogiczną, trening umiejętności społecznych i integrację sensoryczną. Uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi objęci byli rewalidacją poszerzoną o dostosowanie do drugiej dysfunkcji. Dyrektor w złożonych wyjaśnieniach odniosła się do przyczyn powierzenia rewalidacji pracownikom nieposiadającym wykształcenia surdopedagogicznego, wskazując m.in. na znajomość dziecka i jego potrzeb oraz zapewnienie dzieciom poczucia bezpieczeństwa, z uwagi na relację i więź emocjonalną z uczniem.

W ocenie NIK, wyjaśnienia Dyrektora nie stanowią podstawy do uznania, że nauczyciele prowadzący zajęcia rewalidacyjne z dziećmi z niepełnosprawnością słuchową posiadali wymagane do tego kwalifikacje. NIK wskazuje, że w sytuacji gdy nie ma możliwości zatrudnienia osoby posiadającej stosowne kwalifikacje, na podstawie art. 10 ust. 9 Karty Nauczyciela można zatrudnić osobę bez tych kwalifikacji, ale wyłącznie za zgodą organu sprawującego nadzór pedagogiczny, tj. w tym przypadku Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.

(akta kontroli: tom III str. 134-136, 138-183, tom IV str. 30-256)

2. Na stronie internetowej i w BIP Szkoły nie zamieszczono informacji o jej organizacji (np. o zasadach rekrutacji; ofercie edukacyjnej, wychowawczej i terapeutycznej; możliwości kontaktu ze Szkołą i jej nauczycielami) w postaci nagrania treści w Polskim Języku Migowym (video). Było to niezgodne z art. 6 pkt 3 lit. c²⁴ ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami²⁵, który wskazuje katalog minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Dyrektor wyjaśniła, że szkolna strona internetowa została założona kilka lat temu, a firma zakładająca stronę przestała istnieć. Na stronie nie ma możliwości zamieszczania filmów, Szkoła nie posiada też niezbędnego zaplecza technicznego, oprogramowania, operatora i montażysty do tworzenia filmów opatrzonych lektorem języka migowego.

NIK zauważa, że podmiot publiczny taki jak szkoła podstawowa z oddziałami integracyjnymi, prowadząca edukację dzieci niesłyszących i słabosłyszących, ze szczególną rzetelnością powinien zadbać o zapewnienie dostępności dla głuchych przynajmniej najważniejszych informacji o jej działalności. Udostępniając taką informację trzeba mieć na względzie szczególne potrzeby

---

²³ Stosownie do § 23 ust. 1 kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, uwzględniających indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów niepełnosprawnych, w przedszkolach, szkołach i placówkach, o których mowa w § 3 i § 4, posiada osoba, która ma kwalifikacje określone w § 15 ust. 3, tj.: 1) ukończyła studia lub zakład kształcenia nauczycieli, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, o których mowa w § 3-6, lub 2) posiada wykształcenie na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki oraz przygotowanie pedagogiczne, a ponadto ukończyła studia podyplomowe, zakład kształcenia nauczycieli lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

²⁴ Minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami obejmują w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania.

²⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1062, ze zm.

osób głuchych i fakt, że dla części z nich, jedyną w pełni zrozumiałą i najważniejszą formą udzielania takich informacji jest komunikat w języku migowym.

(akta kontroli: tom IV str. 1-8)

OCENA CZĄSTKOWA

Szkoła prowadziła rekrutację dzieci z niepełnosprawnością narządu słuchu zgodnie z zasadą powszechnej dostępności. W szczególności w Szkole podjęto skuteczne działania pozwalające na przyjęcie wszystkich ubiegających się o to uczniów niesłyszących i słabosłyszących, porozumiewających się werbalnie. Przy czym na stronie internetowej Szkoły nie umieszczono informacji o jej ofercie w języku migowym, co mogło mieć wpływ na ich dostępność dla zainteresowanych osób używających tego języka. Wszystkim uczniom z wadą słuchu umożliwiono korzystanie z pełnej oferty Szkoły. Jednakże 10 nauczycieli zajęć rewalidacyjnych nie posiadało kwalifikacji w zakresie surdopedagogiki, tj. dziedziny odpowiedniej do edukacji niesłyszących i niedosłyszących osób. Komunikacja z osobami z wadą słuchu, jak i warunki edukacji dzieci z taką wadą, nie były przedmiotem skarg składanych na działalność Szkoły.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

2. Organizacja procesu edukacji uczniów z wadą słuchu

1. W okresie objętym kontrolą do Szkoły uczęszczało łącznie 20 uczniów z niepełnosprawnością słuchową, w tym 17 osób w roku szkolnym 2019/2020, 16 uczniów w roku szkolnym 2020/2021 i 11 w roku szkolnym 2021/2022. Na spadek liczby uczęszczających do Szkoły uczniów z niepełnosprawnością słuchową wpływ miały przeniesienia dzieci do innych placówek (trzy przypadki), odstąpienie od diagnozy niepełnosprawności słuchowej w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego (jeden przypadek) oraz ogólnie niższa liczba uczniów zamieszkujących w rejonie placówki.

W okresie objętym kontrolą nie było skarg rodziców na warunki i efekty nauczania dzieci z dysfunkcją narządu słuchu.

(akta kontroli: tom II str. 1-11, 16-19, tom III str. 110)

2. Dyrektor prawidłowo zorganizowała naukę dla niesłyszących lub słabosłyszących uczniów Szkoły, w szczególności:

[a] liczba uczniów w oddziałach integracyjnych, w których uczyły się dzieci niesłyszące i niedosłyszące, nie przekraczała limitów określonych w § 6 ust. 1-3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli²⁶. Oddziały te w latach szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022²⁷ liczyły od 16 do 20 osób, w tym nie więcej niż pięciu uczniów z niepełnosprawnościami;

[b] liczba uczniów z niepełnosprawnością, w tym niedosłyszących i niesłyszących biorących udział w zajęciach świetlicowych i pozostających pod opieką jednego nauczyciela, była zgodna z wynikającą z § 7 ust 2 rozporządzenia w sprawie organizacji szkół, tj. nie przekraczała pięciu;

[c] czas trwania i wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych prowadzonych z dziećmi z niepełnosprawnością słuchową był odpowiedni do wymogów określonych w § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie organizacji szkół oraz wynikających z ust. 2 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół²⁸. W latach

²⁶ Dz. U. poz. 502, ze zm.; dalej: rozporządzenia w sprawie organizacji szkół.

²⁷ W liczbie: 12 wg stanu na 30 września 2019 r., 14 według stanu na 30 września 2020 r. i dziewięć według stanu na 30 września 2021 r.

²⁸ Dz. U. poz. 639, ze zm.

szkolnych 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022 uczniom tym zapewniono bowiem po nie mniej niż dwie, trwające 60 minut, godziny zajęć rewalidacyjnych tygodniowo.

(akta kontroli: tom II str. 21-25, tom III str. 1-85)

3. Proces kształcenia uczniów z wadą słuchu w Szkole przebiegał adekwatnie do ich rzeczywistych potrzeb i możliwości. Przy czym przekazana do kontroli dokumentacja dotycząca kształcenia specjalnego pięciu z 20 uczniów z niepełnosprawnością słuchową²⁹ nie była kompletna, ponieważ w części została nieuprawnienie zniszczona, co opisane zostało w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Na podstawie analizy treści przedstawionej do kontroli dokumentacji 20 uczniów stwierdzono m.in., że:

[a] potrzeby uczniów określone w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego znalazły co do zasady odzwierciedlenie w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych (dalej: IPET)³⁰ Braki w treści IPET opisane zostały w sekcji dotyczącej *Stwierdzonych nieprawidłowości*;

[b] indywidualny proces kształcenia uczniów był co do zasady rzetelnie realizowany i monitorowany, co wynikało m.in. z zapisów wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania ucznia niesłyszącego i słabosłyszącego (dalej: WOPFU), sporządzonych za kolejne semestry nauki w Szkole oraz z kart obserwacji pedagogicznej i sprawozdań z realizacji zajęć rewalidacyjnych³¹;

[c] rodzice/opiekunowie prawni informowani byli o terminie posiedzenia zespołu oceniającego oraz o możliwości omówienia WOPFU.

(akta kontroli: tom III str. 8-12, 16, 18-19, 28-29, 86-107)

Na przykładzie obserwacji³² przebiegu lekcji matematyki klasy VII z udziałem dwóch uczniów z wadą słuchu³³ ustalono, że stosowane metody komunikacji uczniów, metody i formy pracy, organizacja lekcji oraz zakres wprowadzonych dostosowań³⁴ odpowiadały potrzebom uczniów z wadą słuchu oraz zaleceniom zawartym w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

W celu ograniczenia zbędnego szumu i hałasu podczas prowadzenia wyżej wspomnianej lekcji w pomieszczeniu klasy zastosowano wykładzinę typu linoleum oraz fabryczne podkładki plastikowe pod nogi krzeseł. Uczniom z niepełnosprawnością słuchową zapewniono prawidłową organizację miejsca nauki w klasie poprzez wyznaczenie im miejsc siedzących w pierwszym rzędzie, w bezpośrednim kontakcie z nauczycielem wspomagającym, z odpowiednim oświetleniem dziennym i jarzeniowym.

(akta kontroli: tom II str. 218-220, tom III str. 86-95)

---

²⁹ Wszystkich uczniów z niepełnosprawnością słuchową, którzy uczęszczali do szkoły w okresie objętym kontrolą.

³⁰ Weryfikacja dokumentacji w ww. zakresie nie została przeprowadzona w odniesieniu do czterech uczniów, dla których do kontroli nie przedstawiono dokumentu IPET na rok szkolny 2019/2020 (trzy przypadki) oraz na rok szkolny 2019/2020 i 2020/2021 (jeden przypadek). Przy czym Szkoła przedstawiła do kontroli orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego tych uczniów oraz dokumenty potwierdzające zapewnienie im dwóch godzin zajęć rewalidacyjnych tygodniowo w ww. latach szkolnych.

³¹ Weryfikacja dokumentacji w ww. zakresie nie została przeprowadzona w odniesieniu do pięciu uczniów, dla których do kontroli nie przedstawiono dokumentu WOPFU za: I semestr roku szkolnego 2019/2020 (dwa przypadki), I i II semestr roku szkolnego 2019/2020 (jeden przypadek), I i II semestr roku szkolnego 2019/2020 oraz 2020/2021 (dwa przypadki). Przy czym Szkoła przedstawiła do kontroli dokumenty potwierdzające organizację i ocenę efektów udziału tych uczniów w zajęciach rewalidacyjnych w ww. semestrach szkolnych.

³² Przeprowadzonej przez biegłą – powołaną przez NIK – w dziedzinie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z wykorzystaniem techniki komunikowania się na odległość.

³³ Przeprowadzonej 12 kwietnia 2022 r. na piątej godzinie lekcyjnej.

³⁴ Polegających na indywidualnej pracy nauczyciela wspomagającego z uczniami z wadą słuchu, w tym korekcji ich działań, ciągłego wyjaśniania i udzielania wskazówek, zapisywaniu pełnej treści rozwiązywanych zadań na tablicy.

W Szkole dokonywano analizy zaleceń wynikających z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, a także faktycznych, bieżących potrzeb uczniów z wadą słuchu. Dokonywał tego zespół nauczycieli uczących dane dziecko w konsultacji z jego rodzicami/opiekunami. Zajęcia rewalidacyjne przydzielane były dla uczniów z niepełnosprawnościami zgodnie z orzeczeniem oraz zweryfikowanymi przez zespół, potrzebami dziecka. Stanowiło to podstawę do przyjęcia planu pracy Szkoły na kolejne lata szkolne.

W badanym okresie nauczyciele wspierający zostali przydzieleni wszystkim uczniom z niepełnosprawnością słuchową. Przepisani byli do każdego oddziału integracyjnego i udzielali wsparcia w edukacji wczesnoszkolnej oraz w klasach 4-8 podczas zajęć lekcji języka polskiego, języka angielskiego, matematyki, przyrody, biologii, geografii, historii, fizyki, chemii. Wsparcie było dostosowane do dysfunkcji ucznia.

W latach 2019-2022 żaden uczeń Szkoły z dysfunkcją słuchu nie wymagał wspomaganie językiem migowym w kontaktach i nauce oraz nie korzystał z podręczników w języku migowym. Z tego powodu Szkoła nie została w podręczniki tego rodzaju wyposażona.

Badanie dokumentacji dotyczącej kształcenia specjalnego uczniów z dysfunkcją słuchu wykazało również, że nie wszyscy uczniowie uczestniczyli systematycznie w zajęciach rewalidacyjnych. Absencje były związane z chorobami (nieobecnością ucznia w Szkole), jak też opuszczaniem zajęć rewalidacyjnych z innych powodów, za zgodą rodziców, np. rodzic stwierdzał, że dziecko jest zbyt zmęczone. W takich przypadkach specjalista prowadzący zajęcia rewalidacyjne motywował ucznia do systematycznego uczęszczania na zajęcia, nawiązywał kontakt z rodzicami i współpracował z wychowawcą w celu wzmocnienia motywacji ucznia do wzięcia udziału w zajęciach.

(akta kontroli: tom II str. 218-220, tom III str. 86-95, 111-123)

W badanym okresie Dolnośląski Kurator Oświaty nie przeprowadzał kontroli i nie wdrożył innych form nadzoru w zakresie stanu i warunków kształcenia w Szkole uczniów z niepełnosprawnością słuchową.

Do Dolnośląskiego Kuratora Oświaty oraz Prezydenta Miasta Wałbrzycha (organu prowadzącego) nie wpłynęły żadne informacje (skargi) wskazujące na mające miejsce w Szkole nieprawidłowości w zakresie organizacji edukacji dzieci z dysfunkcją słuchu.

(akta kontroli: tom III str. 111-117, 124-133)

4. W badanym okresie w Szkole do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło łącznie pięciu uczniów niesłyszących i słabosłyszących³⁵, w tym po jednym uczniu w latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020 oraz trzech uczniowie w roku szkolnym 2020/2021. Uczniowie ci w kolejnych latach szkolnych osiągnęli średnie wyniki z egzaminu niższe od średnich wyników procentowych Szkoły, tj. na poziomie odpowiednio 68%, 4% i 37% z języka polskiego³⁶, 20%, 3% i 30% z matematyki³⁷ oraz 58%, 25% i 40% z języka obcego nowożytnego³⁸.

Ponadto w roku szkolnym 2018/2019 jeden z uczniów z niepełnosprawnością słuchową przystąpił do egzaminu gimnazjalnego. Osiągnął wyniki na poziomie 84% z języka polskiego, 72% z historii i wiedzy o społeczeństwie, 45% z matematyki, 43% z przedmiotów przyrodniczych oraz 75% z języka obcego nowożytnego. W zakresie języka polskiego oraz historii i wiedzy o społeczeństwie były to wyniki

³⁵ Stanowiło to 100% uczniów uprawnionych. Żaden z uczniów z wadą słuchu nie został zwolniony z egzaminu.

³⁶ W sytuacji, gdy średni wynik procentowy Szkoły wyniósł: 72%, 63% i 64%.

³⁷ W sytuacji, gdy średni wynik procentowy Szkoły wyniósł 51%, 51% i 54%.

³⁸ W sytuacji, gdy średni wynik procentowy Szkoły wyniósł 75%, 63% i 73%.

wyższe od średniego wyniku procentowego Szkoły, wynoszącego odpowiednio 70,3% i 70,4%. W latach wcześniejszych (od 2009/2010 do 2017/2018) egzamin gimnazjalny zdawało rocznie od jednego do pięciu uczniów z niepełnosprawnością słuchu. Ich wyniki były zróżnicowane, średnie zamykały się w przedziałach: z języka polskiego od 31% w roku szkolnym 2015/2016 do 96% w roku 2010/2011, z historii i wiedzy o społeczeństwie od 38% w roku szkolnym 2015/2016 do 94% roku 2012/2013, z matematyki od 37% w roku szkolnym 2017/2018 do 76% w roku szkolnym 2012/2013, z nauk przyrodniczych od 3% w roku szkolnym 2015/2016 do 78% w roku szkolnym 2012/2013, z języka obcego nowożytnego od 43% w latach 2018/2019 i 2013/2014 do 80% w latach 2012/2013.

(akta kontroli: tom II str. 34-39, tom III str. 207-209)

Jak wyjaśniła Dyrektor, wyniki osiągnięte przez uczniów z wadą słuchu z ww. egzaminów w badanym okresie były adekwatne do stanu ich wiedzy oraz faktycznych możliwości. Także w przypadku najniższego wyniku (uzyskanego w roku szkolnym 2019/2020), uczeń pomimo udzielonego mu w Szkole wsparcia osiągał niskie wyniki w nauce (średnia końcoworoczna 2,71). Niechętnie korzystał z oferowanej mu pomocy, w tym nie uczęszczał na przyznane mu zajęcia rewalidacyjne³⁹. Uczeń nie skorzystał również z należnych osobom z orzeczeniem o kształceniu specjalnym dostosowań i wyszedł z egzaminu na długo przed końcem wyznaczonego mu czasu. Na powyższe problemy edukacyjne nakładały się również problemy rodzinne ucznia.

(akta kontroli: tom II str. 34-36, 48-55, 74-80, 86-91, tom III str. 109)

5. Wyniki egzaminów zewnętrznych analizowane były przez zespoły nauczycielskie poszczególnych przedmiotów bez rozróżnienia na osoby z orzeczeniem o potrzebie nauczania specjalnego, w tym z wadą słuchu. Nauczyciele na ich podstawie podejmowali odpowiednie działania zmierzające do poprawy skuteczności kształcenia w danym przedmiocie.

Ocena efektywności kształcenia i wyniki klasyfikacji rocznej omawiane były corocznie na posiedzeniach Rady Pedagogicznej Szkoły (bez wyszczególnienia osób z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego). Poddawane analizie wskaźniki dotyczyły m.in. liczby uczniów klasyfikowanych, nieklasyfikowanych, z ocenami niedostatecznymi, średniej ocen wszystkich klas, ocen z zachowania i frekwencji. Oceny za poszczególne lata szkolne badanego okresu wskazywały również na realizację podstawy programowej zgodnie z planem we wszystkich oddziałach Szkoły. Ocena odnosząca się do roku szkolnego 2019/2020 zawierała ponadto porównanie wyników egzaminu ósmoklasisty Szkoły ze średnią wyników uzyskanych w mieście Wałbrzychu, w powiecie wałbrzyskim, w województwie dolnośląskim oraz w skali kraju. We wszystkich zakresach ocena Szkoły przewyższała wartości porównywane.

Szkoła nie gromadziła danych dotyczących dalszej edukacji swoich absolwentów, w tym uczniów z niepełnosprawnością słuchu. Dyrektor wskazała na brak podstaw prawnych do działania Szkoły w ww. zakresie. Natomiast poprzez organizację zajęć z doradcami zawodowymi, Szkoła wspierała uczniów w prawidłowym wyborze szkoły na następne etapy kształcenia.

Według oceny Dyrektor, analiza wyników egzaminów zewnętrznych i wewnętrznych w Szkole nie dawała podstawy do podejmowania decyzji o potrzebie zmian w organizacji procesu kształcenia osób z nieprawidłowością słuchu.

(akta kontroli: tom II str. 34-47, tom III str. 109-123)

³⁹ Powyższe zostało wykazane w sprawozdaniu z zajęć rewalidacyjnych.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych (IPET) wszystkich 20 uczniów z niepełnosprawnością słuchową nie wykazano stanowiska zespołu odnośnie zakresu współdziałania z placówkami doskonalenia nauczycieli oraz zakresu współdziałania z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży⁴⁰.

Wicedyrektor Szkoły do spraw opiekuńczo-wychowawczych i kształcenia specjalnego⁴¹ wyjaśniła, że w dokumentach IPET opisywane były głównie działania i współpraca ze specjalistami z poradni psychologiczno-pedagogicznej, z którą współpracowała Szkoła. Spotkania z pracownikami instytucji działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży (w tym: pracownikami MOPS, kuratorami sądowymi i funkcjonariuszami Policji) odbywały się w miarę potrzeb i nie były ujmowane w IPET.

W ocenie NIK, rzetelnie sporządzone dokumenty IPET powinny odzwierciedlać wszystkie działania i opinie zespołu, także te dotyczące stwierdzenia braku potrzeby przedmiotowej współpracy.

(akta kontroli: tom III str. 86-107, 184-187)

2. Posiadana przez Szkołę dokumentacja dotycząca kształcenia specjalnego sześciu uczniów z niepełnosprawnością słuchową w części nie była kompletna.

Do kontroli nie przekazano:

- a) wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia niesłyszącego/słabosłyszącego (WOPFU) dla pięciu uczniów, w tym: [1] pięciu za I semestr roku szkolnego 2019/2020, [2] trzech za II semestr roku szkolnego 2019/2020, [3] dwóch za I semestr roku szkolnego 2020/2021, oraz [4] dwóch za II semestr roku szkolnego 2020/2021;
- b) indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET)/stosownej jego aktualizacji dla czterech uczniów, w tym dla: [1] trzech uczniów na rok szkolny 2019/2020, oraz [2] dwóch na rok szkolny 2020-2021.

Wicedyrektor Szkoły do spraw opiekuńczo-wychowawczych i kształcenia specjalnego, która pełniła obowiązki w ww. okresie⁴² wyjaśniła, że dokumentacja dotycząca kształcenia specjalnego ww. uczniów została sporządzona i była przechowywana w gabinecie wicedyrektora. Prawdopodobnie doszło do jej nieumyślnego zniszczenia w trakcie opuszczania tego gabinetu w związku ze zmianą na stanowisku wicedyrektora Szkoły z końcem roku szkolnego 2020/2021. Wskazała również, że przedmiotowa dokumentacja dotyczy osób, które zakończyły edukację w Szkole w 2020 i 2021 r.

NIK wskazuje, że zaistniała sytuacja uniemożliwiła wgląd w treść zniszczonej dokumentacji kształcenia specjalnego uczniów Szkoły w wymaganym okresie jej archiwizacji.

(akta kontroli: tom III str. 86-107, 184-187, 197)

OCENA CZĄSTKOWA

Realizacja procesu edukacji była w pełni dostosowana do potrzeb dzieci głuchych i niedosłyszących. W szczególności zapewniono im zindywidualizowany proces kształcenia, który nie został jednak w pełni odzwierciedlony w posiadanej przez Szkołę dokumentacji kształcenia specjalnego. Uczniom zapewniono przygotowanie do egzaminów kończących Szkołę, jak też doradztwo zawodowe wspierające ich w prawidłowym wyborze szkoły na następne etapy kształcenia.

⁴⁰ O którym mowa w § 6 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia.

⁴¹ Zajmująca to stanowisko obecnie oraz poprzednio zajmująca to stanowisko w okresie od 1 maja 2017 r. do 31 sierpnia 2021 r.

⁴² Zajmująca to stanowisko w okresie od 1 maja 2017 r. do 31 sierpnia 2021 r.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
- Wnioski
1. Podjęcie działań na rzecz zapewnienia prowadzenia zajęć rewalidacyjnych z uczniami Szkoły z niepełnosprawnością narządu słuchu przez pracowników posiadających wymagane kwalifikacje w zakresie surdopedagogiki.
  2. Dostosowanie strony internetowej i BIP Szkoły do wymagań związanych z zapewnianiem dostępności ich treści dla osób z wadami słuchu w postaci nagrania treści w Polskim Języku Migowym
  3. Rozszerzenie zapisów IPET o informacje w zakresie współdziałania z placówkami doskonalenia nauczycieli oraz z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.
  4. Zapewnienie przechowywania i odpowiedniej archiwizacji dokumentacji dotyczącej kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnością słuchową.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław,   maja 2022 r.

Kontrolerzy
Ksymena Kramarczyk - Rosiak
Doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
p.o. Dyrektor
Marcin Kaliński

.....
podpis

.....
podpis

Anna Zielińska
Inspektor kontroli państwowej

.....
podpis